

تاریخ دریافت مقاله: ۹۵/۰۷/۱۲

تاریخ بررسی مقاله: ۹۵/۰۸/۰۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۵/۱۱/۰۳

DOI: 10.22055/jacp.2018.22845.1042

مجله دست‌آوردهای روان‌شناسی بالینی
دانشگاه شهید چمران اهواز، زمستان ۱۳۹۵
دوره‌ی دوم، سال ۲، شماره ۴
ص: ۳۷-۵۴

پیش‌بینی صمیمیت اجتماعی بر اساس هوش معنوی با میانجی‌گری نقش سبک هویت اطلاعاتی در دانشجویان

مهشید تجربه‌کار^۱، نوشیروان خضری مقدم^۲، سمیه پوراحسان^۳ و فرهاد سیفی^{۴*}

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی پیش‌بینی صمیمیت اجتماعی بر اساس هوش معنوی با میانجی‌گری نقش سبک هویت اطلاعاتی در دانشجویان انجام شد. پژوهش حاضر توصیفی از نوع توصیفی-همبستگی است. جامعه‌ی آماری کلیه‌ی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ بود، که ۳۰۰ نفر به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه صمیمیت اجتماعی میلر، پرسشنامه هوش معنوی و پرسشنامه سبک هویت برزونسکی استفاده شد. بین هوش معنوی و سبک جهت‌گیری اطلاعاتی ($r = 0/449$ ، $p < 0/001$). بین سبک جهت‌گیری اطلاعاتی و صمیمیت اجتماعی رابطه مثبت معناداری وجود داشت ($r = 0/154$ ، $p < 0/007$). بین صمیمیت اجتماعی و هوش معنوی رابطه‌ی معناداری وجود نداشت. در تحلیل مسیر، هوش معنوی به صورت مستقیم ($\beta = 0/44$) بر سبک هویت اطلاعاتی و به صورت غیر مستقیم ($\beta = 0/06$) بر صمیمیت اجتماعی اثرگذار بود. همچنین سبک هویت اطلاعاتی به صورت مستقیم ($\beta = 0/15$) بر صمیمیت اجتماعی اثرگذار بود. اگر چه مجذور کای معنادار نبود ($\chi^2 = 0/353$) نتایج حاصل به شاخص‌های نیکویی برازش قابل قبول منجر شد که نشان داد مدل فرض شده با داده‌های مشاهده شده برازش دارد. شاخص‌های CFI و RMSEA به ترتیب برابر ۰/۹۹ و ۰/۰۰۱ بودند. نتایج این مطالعه از این نظریه حمایت می‌کند که هوش معنوی بر صمیمیت اجتماعی با میانجی‌گری سبک هویت اطلاعاتی اثر غیرمستقیم دارد.

کلید واژگان: صمیمیت اجتماعی، هوش معنوی، سبک هویت اطلاعاتی

۱. استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

۲. استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

۳. استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

۴. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران (نویسنده مسئول)

farhadpsychology2020@gmail.com

مقدمه

نیازهای اجتماعی پاسخ هیجانی به مشوق مرتبط با نیاز را فعال می‌کند نمونه بارز آن پیشرفت، پیوند جویی، صمیمیت و قدرت است (ریو، ۲۰۱۰، ترجمه سید محمدی، ۱۳۹۲). صمیمیت از ضروریات هر رابطه سالمی است که به راحتی به دست نمی‌آید (شولتز و شولتز، ۲۰۱۰، ترجمه سید محمدی، ۱۳۹۲). از آنجایی که صمیمیت از جمله نیازهای روان‌شناختی محسوب می‌شود افراد دارای نیاز به صمیمیت روابط عمیق‌تر و معنادارتری با دیگران برقرار کرده و بیشتر تعامل می‌کنند (لطف‌آبادی، ۱۳۹۰). صمیمیت به مفهوم علاقه‌مندی به دیگران و نیز اهمیت دادن به کیفیت درآمیختگی اجتماعی فرد است (پاپالیا، الدز و فلدمن^۱، ۲۰۰۴، ترجمه عرب قهستانی؛ آوادیسیناس؛ سهرابی؛ داورپناه؛ حیات روشنائی؛ و نقشبندی، ۱۳۹۱)، (سادوک و سادوک، ۲۰۰۷، ترجمه رضاعی، ۱۳۹۳).

یکی از پیش‌شرط‌های رسیدن به نزدیکی و صمیمیت این است که شخص باید به یک من «متعالی» یا به عبارت دیگر به هویت دست یابد. هویت وسیله‌ای است که فرد توسط آن با جامعه ارتباط برقرار می‌کند (برک، ۲۰۰۷، ترجمه سید محمدی، ۱۳۹۰)، هویت‌سازمانی درونی و پویا است که از توانایی‌ها، باورها و تجارب گذشته‌ی فرد نشات می‌گیرد. مارسیا پیشرفت هویت را با الهام از نظریه‌ی اریکسون بر اساس دو ملاک کاوش و احساس تعهد ارزیابی کرده و نهایتاً به چهار نوع هویت دست‌یافته است هویت‌های چهارگانه‌ی او لزوماً مراحل مختلفی از یک زنجیره‌ی رشدی نیستند، ولی درعین حال ماهیت ثابتی نداشته و ممکن است به مرور دست‌خوش دگرگونی شوند (برزونسکی^۲، ۲۰۰۳). در طول سه دهه‌ی گذشته، اکثر پژوهشگران مفهوم‌سازی‌های خود در مورد شکل‌گیری هویت را در قالب مدل وضعیتی مارسیا ارائه داده‌اند. از میان آن‌ها می‌توان به برزونسکی اشاره کرد. جهت‌گیری‌های هویتی مدنظر برزونسکی شامل سبک هویت اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم/اجتنابی است (خلعتبری، قربان شیرودی، سام‌خانیان، ۱۳۹۵). در ارتباط با سبک هویت مدل برزونسکی بران دسته از فرایندهای اجتماعی شناختی استوار است که در آن افراد بر اساس شیوه‌ی ترجیحی پردازش اطلاعات مربوط به خود، گفت‌وگو در مورد موضوعات مربوط به هویت و تصمیمات

1. Papalia, Olds, & Feldman
2. Berzonsky

شخصی، در قالب وضعیت‌های مختلف قرار می‌گیرند در سبک هویت اطلاعاتی افراد از روش شناختی گردآوری اطلاعات استفاده می‌کنند؛ یعنی، اطلاعات مربوط را جست‌وجو می‌کنند، آن را به دقت ارزیابی می‌کنند و به صورت نقادانه به آن می‌اندیشند و نظر خود را اصلاح می‌کنند (برزونسکی، ۲۰۰۵). افرادی که از این سبک هویت پیروی می‌کنند، نسبت به سایرین از آمادگی بیشتری برای حل مسائل و مشکلات شخصی برخوردارند و از راهبردهای مقابله‌ای متمرکز بر حل مسئله استفاده می‌کنند، انعطاف‌پذیرند، تحت شرایط فشارزا مقاومت خوبی نشان می‌دهند، نسبتاً خودمختارند علاوه بر خودآگاهی، در روابط اجتماعی، ظرفیت فراوانی برای ایجاد روابط صمیمی با دیگران دارند و احساس سلامت روانی دارند (شکری تاجیک، دانشورپور، غنایی و دستجردی، ۱۳۸۶).

برخی پژوهش‌ها به بررسی رابطه‌ی صمیمیت اجتماعی و سبک هویت اطلاعاتی پرداخته‌اند. به‌طور مثال برزونسکی در مطالعه‌ی خود نشان داد، سبک اطلاعاتی با مقابله‌ی موفقیت‌آمیز با اضطراب، مقابله‌ی مسئله‌مدار و گشودگی رابطه‌ی مثبت و با جهت‌دهی توسط دیگران، تفکر آرزومندانه و با فاصله‌گیری عاطفی رابطه منفی دارد (برزونسکی و کاک^۱، ۲۰۰۵) دانشورپور، تاجیک اسمعیلی، شهرآرای، فرزاد و شکری (۱۳۸۶) در پژوهش خود نشان دادند سبک هویت اطلاعاتی بر متغیرهایی نظیر خودمختاری، تسلط محیطی، روابط مثبت و نزدیک با دیگران، هدف در زندگی و پذیرش خود اثر مثبت و معنادار دارند. نتایج مطالعه قادری، نبی‌زاده چپانه و اسمعیلی کورانه (۱۳۹۳) نشان داد که دانشجویان با سبک هویت اطلاعاتی در مقایسه با دانشجویان با سبک‌های هویت هنجاری و سردرگم در مقیاس‌های، مهارت‌های حل مسئله، احترام و پذیرش افراد متفاوت از خود، ایجاد روابط صمیمانه، انعطاف‌پذیری نمرات بالاتری گزارش کردند. در این زمینه (کان، زیمرمن، سیکزنت‌میهایلی، گتزلر^۲، ۲۰۱۴) نیز اظهار داشتند سبک هویت اطلاعاتی رابطه‌ی معناداری با صمیمیت اجتماعی دارد. نتایج تحقیق دیگری هم نشان داده که سبک هویت اطلاعاتی پیش‌بینی‌کننده نیرومندی برای صمیمیت است (هاپکین^۳ و همکاران، ۲۰۱۶). ارزیابی و تحلیل گذشته و حل و فصل موفقیت‌آمیز بحران‌های

-
1. Kuk
 2. Kahn, Zimmerman, Csikszentmihalyi, & Getzels
 3. Hopkins

گذشته و همانندسازی با شرایط اجتماعی - فرهنگی می‌تواند گام مهمی باشد برای رسیدن به خودآگاهی و یک هویت منسجم و بالغ که بتواند نه تنها ارتباط مؤثری را برقرار کند بلکه با شرایط سازگار باشد و توانایی حل مسائل مختلف را داشته باشد؛ توانایی سازگاری و حل مسئله از ویژگی‌های اصلی هوش به شمار می‌روند (لطف‌آبادی، ۱۳۹۰؛ پاپالیا و همکاران، ۲۰۰۴، ترجمه عرب قهستانی و همکاران، ۱۳۹۱).

تونی بوزان از هوش معنوی به‌عنوان یکی از هفت نوع هوش یاد کرده و آن را به‌عنوان آگاهی از دنیا و جایگاه و مرتبه‌ی انسان در دنیا می‌داند (مارنات، ۲۰۰۳، ترجمه پاشاشریفی و نیکخو، ۱۳۹۰؛ فرهنگی، فتاحی، واثق و نرگسیان، ۱۳۸۸؛ بوزان^۱، ۲۰۰۱). هوشی که ما را توانمند می‌سازد تا زندگی خود را به صورت گسترده‌تر و غنی‌تر به صورت معنا بخشیدن به مفاهیم قرار داده و سمت‌وسوی فعالیت‌هایمان را تشخیص دهیم به گونه‌ای که جهت زندگی زمان پرنرنگ‌تر از دیگران شود (زحر و مارشال^۲، ۲۰۰۰). همچنین کینگ و دکی‌سو^۳ (۲۰۰۹) هوش معنوی را چنین تعریف می‌کند: مجموعه‌ای از قابلیت‌های سازش روانی که مبتنی بر جنبه‌های غیرمادی و معنوی و متعالی واقعیت است. در صورتی که قابلیت بهره‌گیری از جنبه‌های غیرمادی و معنویت را هوش در نظر بگیریم بنابراین این قابلیت باید افراد را در اعمال هدفمندانه و حل مسائل یاری دهد (هلما و استریزنک^۴، ۲۰۰۴). با توجه به جدید بودن سازه‌ی هوش معنوی و بررسی‌های کمی که درباره‌ی رابطه‌ی بین هوش معنوی و هویت و نیز صمیمیت اجتماعی انجام شده است پژوهشگر به ذکر برخی مطالعات موجود و مرتبط در این زمینه اکتفا می‌کند.

نتایج تحقیق هلما و استریزنک (۲۰۰۴) نشان داد که هوش معنوی با هدفمندی در زندگی؛ کنترل شخصی و مدیریت خویشتن و مسائل جهت رسیدن به اهداف رابطه دارد. ماهونی^۵ و همکاران (۱۹۹۹) در مطالعه خود دریافتند هنگامی که افراد به روابط خود جنبه‌ی معنوی می‌دهند صمیمیت بیشتر و تعارضات کمتری دارند. تحقیقات گلمن^۶ (۱۹۹۸) نشان داده

-
1. Buzan
 2. Zohar & Marshal
 3. King & DeCicco
 4. Halama & Strizenec
 5. Mahoney
 6. Goleman

که در اغلب موارد تفاوت در توانایی‌هایی نهفته است که هوش معنوی نامیده می‌شود؛ که شامل کنترل شخصی، شوق و ذوق، پایداری و توانایی برانگیختن خود است و این مهارت‌ها را می‌توان به افراد آموخت به این صورت که برای آن‌ها فرصت بهتری فراهم کنیم تا هوش بالقوه‌ای را که به صورت ژنتیکی به آنان عطا شده است را به کار بیندازند و برای به دست آوردن هویتی مناسب از خود تلاش کنند. در پژوهشی دیگر مشخص شد که معنویت، با نتایج مثبتی مانند روابط بین فردی (صمیمیت) و درون فردی بهتر مرتبط است (سیبلد و هیل، ۲۰۰۱). جوزف و لاکشمی^۲ (۲۰۱۱) نیز نشان دادند که توسعه هوش معنوی در بهبود روابط (صمیمیت)، دستیابی به هدف و معنا، انگیزه، تعهد، مسئولیت‌پذیری، خودآگاهی، روحیه تیمی، موفق عمل کرده است. این پژوهش در پی پاسخگویی به این سؤال است که آیا صمیمیت اجتماعی را می‌توان بر اساس هوش معنوی با میانجی‌گری نقش سبک هویت اطلاعاتی پیش‌بینی کرد؟

روش

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه‌ی پژوهش شامل کلیه‌ی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ بودند. با مراجعه به دانشکده‌ها و توضیح چگونگی انجام پژوهش با مسئولین مربوطه این هماهنگی با آن‌ها انجام شد. در مطالعه‌ی حاضر تعداد ۳۰۰ دانشجوی (۱۷۷ دختر، ۱۲۳ پسر) به روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای انتخاب شدند. محدوده‌ی سنی آن‌ها بین ۱۸ تا ۲۸ سال و دامنه‌ی تحصیلات آزمودنی‌ها کارشناسی تا کارشناسی ارشد و دانشجویان پزشکی از دانشکده‌های بهداشت، دانشکده پزشکی، دانشکده پرستاری بود. از کلیه‌ی شرکت‌کنندگان در پژوهش رضایت آگاهانه اخذ گردید. نتایج پژوهش برای هر یک از آزمودنی‌ها جداگانه و همراه با توضیحات مناسب در اختیارشان قرار گرفت.

-
1. Seybold & Hill
 2. Joseph & Lakshmi

ابزار پژوهش

پرسشنامه‌ی سبک هویت برزونسکی^۱. این ابزار به منظور ارزیابی جهت‌گیری هویت افراد توسط برزونسکی در سال ۱۹۸۹ ساخته شد و در سال ۱۹۹۲ مورد تجدیدنظر قرار گرفت؛ که شامل ۴۰ گویه و ۴ خرده‌مقیاس است. خرده‌مقیاس سبک جهت‌گیری اطلاعاتی دارای ۱۱ گویه است. از نظر برزونسکی افرادی که در این خرده‌مقیاس نمره‌ی بالایی کسب می‌کنند، تنها پس از جمع‌آوری اطلاعات و بررسی گزینه‌های ممکن پردازش اطلاعات تصمیم‌گیری می‌کنند. آزمودنی باید در مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای مشخص سازد که هر عبارت تا چه حد نشان‌دهنده‌ی ویژگی شخصیتی وی است. برای به دست آوردن نمره‌ی خرده‌مقیاس باید امتیاز مربوط به همه‌ی عبارات خرده‌مقیاس موردنظر را با هم جمع کرد (فرام^۲، ۲۰۰۰). برزونسکی ضریب آلفای کرونباخ خرده‌مقیاس سبک جهت‌گیری اطلاعاتی ۰/۶۲ گزارش کرده است. در مطالعه‌ی خدایی، شکری، الیزابتا کروسیتی و گراوند (۱۳۸۸) ضرایب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس سبک جهت‌گیری اطلاعاتی ۰/۷۱ به دست آمد. برآزش خرده‌مقیاس سبک جهت‌گیری اطلاعاتی در ابتدا مناسب نبود اما پس از حذف سؤالات ۱۶، ۳۰ و ۳۵ که بار عاملی آن‌ها زیر ۰/۲۰ بود، مناسب گردید. فیلیپس و پیتمن^۳ (۲۰۰۷) ضرایب اعتبار این آزمون را برای سبک اطلاعاتی ۰/۷۵ گزارش نمودند. برای بررسی پایایی پرسشنامه، میزان و سطح معناداری مسیرهای بین هر یک از متغیرهای نهفته (عوامل یا خرده‌مقیاس‌ها) با متغیرهای آشکار (سؤال‌ها) مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌ها نشان می‌دهند که به غیر از سؤال‌های ۱۶، ۳۰ و ۳۵ که در تحلیل‌های بعدی حذف شدند، سؤالات ۲، ۵، ۶، ۱۸، ۲۵، ۲۶، ۳۳ و ۳۷ در مدل ماندند. لذا ضریب آلفای به دست آمده ۰/۶۵ نشان می‌دهد پایایی پرسشنامه مورد تأیید بوده و متغیرهای باقی‌مانده به خوبی توانستند متغیر نهفته را تبیین کنند. با توجه به میزان بارهای عاملی نیز سؤال‌های ۲۵، ۳۷ و ۳۳ با بار عاملی ۰/۷، ۰/۵۹ و ۰/۵۴ به ترتیب معتبرترین متغیرهای آشکار برای اندازه‌گیری متغیر نهفته سبک جهت‌گیری اطلاع هستند.

1. Identity Style Inventory with Sixth-Grade
2. Frame
3. Philips & Pittman

مقیاس صمیمیت اجتماعی میلر^۱. پرسشنامه صمیمیت اجتماعی با ۱۷ عبارت برای سنجش میزان نزدیکی و صمیمیت فرد با دیگر افراد توسط میلر و لفقورت^۲ در سال ۱۹۸۲ طراحی شد. این مقیاس ابزاری ۵ درجه‌ای است که نمره‌ی کل آن از جمع هر یک از گویه‌ها با هم به دست می‌آید. نمرات بالاتر نشان‌دهنده‌ی صمیمیت بیشتر خواهند بود. میلر و لفقورت (۱۹۸۲) ضریب آلفای کرونباخ را در اجراهای گوناگون بین ۰/۸۶ تا ۰/۹۱ گزارش کردند و نیز روایی افتراقی، روایی سازه و روایی همگرایی آن را تأیید کردند. برای بررسی روایی پرسشنامه، میزان و سطح معناداری مسیرهای بین هر یک از متغیرهای نهفته با متغیرهای آشکار (سؤال‌ها) مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌ها نشان می‌دهند که همه سؤالات به جز سؤال ۲، ۱۴ و ۱۵، بقیه سؤالات دارای بار عاملی بزرگ‌تر از ۰/۵۰ است و در سطح ۰/۰۱ معنادار هستند ضریب آلفای به دست آمده ۰/۸۸ نشان می‌دهد روایی پرسشنامه مورد تأیید بوده و از ۱۷ متغیر آشکار، ۱۴ متغیر به خوبی توانستند متغیرهای نهفته را تبیین کنند. با توجه به میزان بارهای عاملی نیز سؤال‌های ۱۱، ۳، ۹ و ۶ با بار عاملی ۰/۷۵، ۰/۷۰، ۰/۶۸ و ۰/۶۷ به ترتیب معتبرترین متغیرهای آشکار برای اندازه‌گیری متغیر صمیمیت اجتماعی می‌باشند.

پرسشنامه خود سنجی هوش معنوی^۳. این مقیاس توسط کینگ در سال ۲۰۰۸ به منظور سنجش توانایی‌های ذهنی هوش معنوی ساخته شده است. این مقیاس دارای ۲۴ گویه است و توانایی‌های مربوط به هوش معنوی را در چهار بعد: تفکر انتقادی (۷ سؤال)؛ تولید معنای شخصی (۵ سؤال)؛ آگاهی متعالی (۷ سؤال) و بسط هشیاری (۵ سؤال) ارزیابی می‌کند. آزمودنی باید در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت میزان موافقت یا مخالفت خود با هر یک از گویه‌های پرسشنامه را مشخص کند. برای به دست آوردن نمره‌ی هر خرده‌مقیاس، امتیاز همه زیر عبارات مربوط به خرده‌مقیاس مورد نظر را باید جمع کرد. نمره‌ی کلی آزمون از جمع امتیازات ۲۴ گویه به دست می‌آید (کینگ، ۲۰۰۸). در پژوهش (رقیب، سیادت، حکیمی‌نیا و احمدی، ۱۳۸۹) پایایی این مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ برآورد شد. روایی

1. Miller Social Intimacy Scale (MSIS)
2. Miller & Lefcourt
3. Spiritual Intelligence Self Report Scale

صوری و محتوایی مقیاس توسط متخصصان روان‌شناسی مورد تأیید قرار گرفت. برای برآورد روایی همگرایی از پرسشنامه تجربه‌ی معنوی غباری بناب به‌طور همزمان استفاده شده که ضرایب همبستگی این دو پرسشنامه ۰/۶۶ به دست آمده است. برای محاسبه روایی سازه مقیاس از تحلیل عامل اکتشافی و تحلیل عامل تأییدی مرتبه‌ی اول استفاده شد. نتیجه‌های به‌دست آمده نشان داد که این مقیاس ابزاری پایا برای سنجش هوش معنوی است و با توجه به روایی و پایایی مناسب، آن را می‌توان در محیط‌های آموزشی و پژوهشی مانند دانشگاه استفاده نمود. برای بررسی روایی پرسش‌نامه، میزان و سطح معناداری مسیرهای بین هر یک از متغیرهای نهفته (عوامل یا خرده‌مقیاس‌ها) با متغیرهای آشکار (سؤال‌ها) مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌ها نشان می‌دهند که به غیر از سؤال ۶ روابط بین همه متغیرهای آشکار و متغیرهای نهفته معنادار شدند ($p \leq 0/05$) بنابراین این سؤال در تحلیل‌های بعدی حذف می‌شود. پس از حذف سؤالات غیرمعنادار پرسشنامه در قسمت اعتباریابی، پایایی پرسشنامه‌ها از طریق ضریب آلفای کرون باخ سنجیده شد که مقدار آن ۰/۸۵ برآورد شد لذا بر اساس نتایج، روایی پرسشنامه مورد تأیید بوده و از ۲۴ متغیر آشکار، ۲۳ متغیر به‌خوبی توانستند متغیرهای نهفته را تبیین کنند.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار به تفکیک دختر و پسر در جدول ۱ آمده است. به علاوه جدول ۲ ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش به تفکیک دختر و پسر

متغیرها	میانگین		انحراف معیار		تعداد	
	دختر	پسر	دختر	پسر	دختر	پسر
هوش معنوی	۷۴/۵۵	۷۵/۶۴	۱۲/۶۳	۱۲/۶۲	۱۷۷	۱۲۳
سبک هویت اطلاعاتی	۳۸/۴۳	۳۶/۴۶	۴/۵۶	۵/۵۲	۱۷۷	۱۲۳
صمیمیت اجتماعی	۶۸/۰۷	۵۹/۹۴	۹/۷۵	۱۱/۲۵	۱۷۷	۱۲۳

جدول ۲. جدول ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	هوش معنوی	سبک هویت اطلاعاتی	صمیمیت اجتماعی
هوش معنوی	۱	۰/۴۴۹**	۰/۰۳۹
		۰/۰۰۰	۰/۰۵۰۲
سبک هویت اطلاعاتی	۰/۴۴۹**	۱	۰/۱۵۴**
	۰/۰۰۰		۰/۰۰۷
صمیمیت اجتماعی	۰/۰۳۹	۰/۱۵۴**	۱
	۰/۰۵۰۲	۰/۰۰۷	

همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنادار است. (دو دامنه)

همان‌طور که جدول ۲ نشان می‌دهد همبستگی بین هوش معنوی و سبک جهت‌گیری اطلاعاتی مثبت معنادار است. همچنین بین سبک جهت‌گیری اطلاعاتی و صمیمیت اجتماعی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. اما بین صمیمیت اجتماعی و هوش معنوی رابطه معناداری وجود ندارد.

پیش‌فرض‌های تحلیل مسیر

به‌طور کلی یک پیش‌فرض بسیار مهم و حیاتی در ترسیم مدل با استفاده از نرم‌افزار AMOS، به‌هنگار بودن چند متغیری داده‌ها به‌ویژه از نظر کشیدگی^۱ است که پیش‌نیاز آن، ارزیابی به‌هنگار بودن تک متغیری داده‌ها است (فرید، ۱۳۹۳). بدین منظور در مرحله اول غربال‌گری داده‌ها، میزان داده‌های از دست‌رفته^۲ ارزیابی و از طریق نرم‌افزار SPSS با میانگین جایگزین شدند (میرز، گامست و گارینو، ۲۰۰۶، ترجمه ایزانلو، پاشاشریفی، فرزاد، رضاخانی، حسن‌آبادی و حبیبی (۱۳۹۱)). همچنین داده‌های پرت^۳ تک‌متغیری و چندمتغیری با استفاده از آماره ماهالانوبیس^۴، مشخص و از نمونه پژوهش حذف شدند (هومن، ۱۳۹۳).

1. kurtosis
2. missing
3. outliers
4. Mahalanobis

با توجه به جدول ۳ داده‌هایی به‌هنگار هستند که نسبت بحرانی^۱ آن‌ها حدود $\pm 2/58$ باشد که این مفروضه هم برای داده‌های تک‌متغیری و هم برای داده‌های چندمتغیری رعایت شده است؛ بنابراین داده‌های پژوهش حاضر، به‌هنگار هستند.

جدول ۳. به‌هنگاری داده‌های تک‌متغیری و چندمتغیری

متغیرها	کجی	نسبت بحرانی	کشیدگی	نسبت بحرانی
هوش معنوی	۰/۳۸۵	۲/۰۵	۰/۵۸۷	۲/۱۳
سبک هویت اطلاعاتی	-۰/۱۴۱	-۰/۹۹۵	-۰/۱۱۰	-۰/۳۸۹
صمیمیت اجتماعی	-۰/۲۹	-۰/۴۷	۰/۸۷	۱/۹۸

مقیاس فاصله‌ای متغیرهای پژوهش

همه متغیرهای مداخله‌گر در رگرسیون و تحلیل مسیر به‌عنوان متغیرهای وابسته عمل می‌کنند بنابراین باید دارای مقیاس فاصله‌ای باشند (کلاین، ۲۰۰۹، ترجمه صدرالسادات و مینایی، ۱۳۹۳) که در این پژوهش علاوه بر متغیرهای وابسته، متغیر مستقل نیز دارای مقیاس فاصله‌ای است.

جریان علیت یک‌طرفه

این پیش‌فرض بیان می‌کند که تمامی متغیرهای واردشده به مدل باید دارای رابطه یک‌طرفه باشند بدین صورت که A بر B اثر می‌گذارد و علیتی برای آن است ($A \rightarrow B$)، نه این‌که بین A و B رابطه‌ای دوسویه وجود داشته باشد ($A \leftrightarrow B$) (کلاین، ۲۰۰۹، ترجمه صدرالسادات و مینایی، ۱۳۹۳) که این پیش‌فرض در مدل پژوهش حاضر رعایت شده است.

تحلیل مسیر

در این پژوهش به‌منظور بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای هوش معنوی بر صمیمیت اجتماعی ابتدا فرضیه یک به منظور مشخص ساختن روابط علی میان متغیرها ارائه شد سپس یک مدل فرضی بر اساس پیشینه نظری و تجربی طراحی شد.

1. critical ratio

برای ارزیابی مدل فرضی، ابتدا برآورد پارامتر با استفاده از روش بیشینه احتمال مورد استفاده قرار گرفت. پارامترهای برآورد شده شامل ضرایب اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل می‌باشند که برای هر کدام از آن‌ها جدول جداگانه‌ای ارائه شده است. سپس با استفاده از ضرایب استاندارد شده به مقایسه اثرات متغیرها بر یکدیگر و تأیید یا عدم تأیید فرضیه‌های پژوهش پرداخته شد. در نهایت پس از بررسی شاخص‌های برازش در مدل اولیه مشخص شد که داده‌های نمونه حاضر، مدل تدوین شده (شکل ۱) را حمایت کردند.

جدول ۴. وزن‌های رگرسیون غیراستاندارد

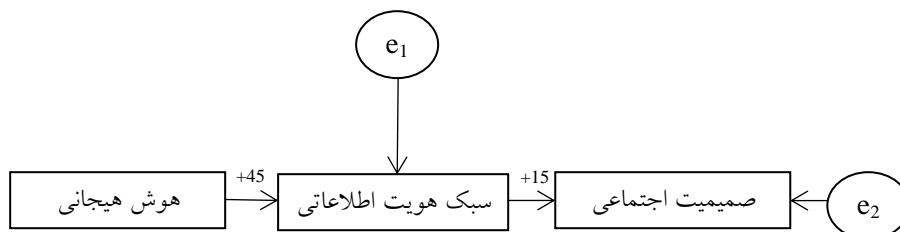
برچسب	برآورد		
***	۸/۶۹۰	۰/۰۱۹	۰/۱۶۷
۰/۰۰۷	۲/۶۹۷	۰/۱۲۶	۰/۳۳۹

جدول ۵. وزن‌های رگرسیون استاندارد شده

برآورد	
۰/۴۴۹	هوش معنوی ← سبک هویت اطلاعاتی
۰/۱۵۴	سبک هویت اطلاعاتی ← صمیمیت اجتماعی

جدول ۶. شاخص‌های برازندگی مدل نهایی

مقدار	دامنه قابل قبول	شاخص‌های برازندگی
۰/۵۵۳	$0.05 \leq$	سطح معناداری
۰/۳۵۳	هرچه کمتر باشد بهتر است	خی دو
۰/۹۹	$0.95 \leq$	توکر-لوئیس
۰/۹۹	$0.90 \leq$	شاخص برازش تطبیقی
۰/۹۹	$0.90 \leq$	شاخص برازش فزاینده
۰/۰۰۰۱	$0.05 \geq$	ریشه‌ی میانگین مربعات خطای برآورد
۰/۳۵۳	$3 \geq 2$	درجه‌ی آزادی خی دو

شکل ۱. مدل تدوین‌شده در پژوهش حاضر

نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که هوش معنوی به صورت غیرمستقیم به واسطه‌ی سبک هویت اطلاعاتی متغیر صمیمیت اجتماعی را پیش‌بینی می‌کند. چگونگی برازش مدل با استفاده از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری ارزیابی شد. در بررسی شاخص‌های برازندگی به‌دست آمده ملاحظه شد که شاخص مجذور کای معنادار نبود. دیگر شاخص‌های برازندگی مورد بررسی قرار گرفت. شاخص کای اسکوئر نرم‌شده ($\chi^2 = 0/353$) به همراه دیگر شاخص‌های برازندگی مثل شاخص توکر-لویس ($TLI = 0/99$)، شاخص برازش تطبیقی ($CFI = 0/99$)، شاخص برازش فزاینده ($IFI = 0/99$) و شاخص ریشه‌ی میانگین مربعات خطای برآورد ($RMSEA = 0/001$) نیز نشان داد که مدل با داده‌ها برازش مطلوبی دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

نیاز به صمیمیت نوعی انگیزه‌ی اجتماعی برای برقرار کردن روابط گرم، صمیمانه و مثبت است و عوامل گوناگونی می‌تواند در این مسئله نقش اساسی داشته باشد. از این‌رو پژوهش حاضر با هدف بررسی پیش‌بینی صمیمیت اجتماعی بر اساس هوش معنوی با میانجی‌گری نقش سبک هویت اطلاعاتی در دانشجویان انجام شد. نتایج ماتریس همبستگی نیز نشان داد بین هوش معنوی و سبک جهت‌گیری اطلاعاتی از لحاظ آماری رابطه‌ی مثبت معناداری وجود دارد ($r = 0/449, p < 0/001$). نتایج این مطالعه با نتایج گلמן (۱۹۹۸) همخوانی دارد. نتایج پژوهش گلמן (۱۹۹۸) نشان داد که هوش معنوی از عوامل مهمی دستیابی به جهت‌گیری هویت مناسب است و نیز با نتایج هلما و استریزنک (۲۰۰۴) نیز همخوانی دارد آن‌ها نشان

دادند که هوش معنوی با کنترل شخصی و مدیریت خویشتن در ارتباط است که متغیرهای یاد شده از جمله پارامترهای سبک هویت اطلاعاتی به شمار می‌روند.

همچنین بین سبک جهت‌گیری اطلاعاتی و صمیمیت اجتماعی رابطه مثبت معناداری وجود دارد ($p < 0/007$, $r = 0/154$). این یافته با نتایج بررسی شکری و همکاران (۱۳۸۶) همسو است. بنابر این جهت‌گیری هویت اطلاعاتی بر روابط مثبت و نزدیک با دیگران اثر مثبت و معناداری دارد (برزونسکی و کاک، ۲۰۰۵). به‌طور کلی بررسی‌ها نشان می‌دهند که سبک هویت اطلاعاتی رابطه‌ی نیرومندی با صمیمیت اجتماعی دارد (شکری و همکاران، ۱۳۸۶؛ دانشورپور و همکاران، ۱۳۸۶؛ قادری و همکاران، ۱۳۹۳). اما بین صمیمیت اجتماعی و هوش معنوی رابطه‌ی معناداری وجود ندارد. این یافته با نتایج پژوهش جوزف و لاکشمی (۲۰۱۱)، فرام (۲۰۰۰)، سیلد و هیل (۲۰۰۱)، هلما و استریزنک (۲۰۰۴) همسو نیست چرا که نتایج بررسی آن‌ها بین هوش معنوی و روابط صمیمی رابطه‌ی معناداری را نشان می‌دهد.

علاوه بر این نتایج الگوی تحلیل مسیر نشان داد بین هوش معنوی و صمیمیت اجتماعی با نقش واسطه‌ای سبک جهت‌گیری اطلاعاتی ارتباط غیرمستقیم ($0/069$) مثبت و معناداری وجود دارد با توجه به فرضیه‌ی علیت یک‌طرفه که پیش‌تر در مورد آن صحبت شد و یافته‌های این مطالعه به نظر می‌رسد هوش معنوی پیش‌شرط رسیدن به جهت‌گیری هویت اطلاعاتی باشد در تبیین این یافته باید گفت اگر ارزیابی و تحلیل گذشته، هدفمند عمل کردن و حل و فصل مسائل و سازش با شرایط محیطی را هوش در نظر بگیریم. بنابراین باید این را هم بپذیریم که رسیدن به این سبک و مشخصه‌عاملی اصلی برای داشتن هویتی مناسب یا به تعبیری سبک هویت اطلاعاتی هست چنانکه هلما و استریزنک (۲۰۰۴) و گل‌من (۱۹۹۸) مشخص کردند هوش معنوی برای جهت‌دهی به زندگی و هدفمند عمل کردن ضروری است. داشتن سبک هویتی اطلاعاتی سلامت روانی را به ارمغان می‌آورد. برای این‌که از نظر روانی سالم باشیم، باید از روابط مثبت با دیگران، خودمختاری، کنترل شخصی و خودآگاهی برخوردار باشیم. افراد خودمختار به نظر دیگران احترام می‌گذارند، پیشرفت دیگران را تحسین می‌کنند و به دقت گوش می‌دهند در نتیجه به دیگران بیشتر نزدیک می‌شوند. این یافته با نتایج بررسی شکری و همکاران (۱۳۸۶) همسو است. افراد دارای کنترل شخصی توان تأثیرگذاری بر خود و محیط را دارند و احساس کارایی می‌کنند، این احساس بر تصمیم‌گیری و قدرت انتخاب آن‌ها تأثیر می‌گذارد و هدفمند

عمل می‌کنند این تبیین با یافته‌های شکری و همکاران (۱۳۸۶)، هلمما و استریزنک (۲۰۰۴) و گلמן (۱۹۹۸) همخوانی دارد، در نتیجه می‌توانند نیازهای روان‌شناختی خود از جمله نیاز به برقراری ارتباط را برآورده کنند. داشتن خودآگاهی به منزله‌ی احساس تحقق بخشیدن به استعدادها، باز بودن، گشودگی خاطر به روی تجربیات است در نتیجه این افراد انعطاف‌پذیرترند، نسبت به احساسات و افکار خود و دیگران بیشتر کنجکاو هستند و آن را می‌پذیرند. این تبیین نیز با نتایج مطالعه برزونسکی (۲۰۰۳)، برزونسکی و کاک (۲۰۰۵)، دانشورپور و همکاران (۱۳۸۶) و قادری و همکاران (۱۳۹۳) همسو است. با توجه به نتایج این پژوهش باید تاثیر غیرمستقیم هوش معنوی بر صمیمیت اجتماعی و تأثیر مستقیم سبک هویت اطلاعاتی و پارامترهای آن بر صمیمیت اجتماعی را مورد تأکید قرار داد. سبک هویت اطلاعاتی در رابطه با هوش معنوی و صمیمیت اجتماعی میانجی‌گری می‌کند. پژوهش حاضر روی جمعیت دانشجویی اجرا شده است؛ بنابراین تعمیم‌پذیری نتایج باید با احتیاط صورت بگیرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی روی گروه‌های بالینی نیز این متغیرها مورد بررسی قرار گیرند.

سپاس‌گزاری

این پژوهش با همکاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان انجام گرفت. بر خود لازم می‌دانیم تا از همکاری صمیمانه دانشجویان که ما را در اجرای این طرح یاری نمودند صمیمانه سپاسگزاری نماییم.

منابع

فارسی

- برک، لورا (۲۰۰۷). *روان‌شناسی رشد*. ترجمه یحیی سید محمدی (۱۳۹۰). تهران: انتشارات ارسباران.
- پاپالیا، دایان‌ای؛ الدز، سالی وندکاس؛ و فلدمن، داسکین روت (۲۰۰۴). *روان‌شناسی رشد تحول انسان*. ترجمه داوود عرب قهستانی، هامایک آوادیسپانس، حمیدرضا سهرابی، فروزنده داورپناه، افسانه حیات روشنایی و سیامک نقشبندی (۱۳۹۱). تهران: انتشارات رشد.

خدایی، علی؛ شکری، امید؛ کروسیتی، الیزابتا؛ گراوند، فریبرز (۱۳۸۸). ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه سبک‌های هویت. *فصلنامه تازه‌های علوم شناختی*، ۴۱، ۴۸-۴۰.

خلعتبری، جواد؛ قربان شیروودی، شهره؛ و سام‌خانیان، اسحاق (۱۳۹۵). *مباحث اساسی در روان‌شناسی رشد*. تهران: انتشارات ساد.

دانشورپور، زهره؛ تاجیک اسمعیلی، عزیزا...؛ شهرآرای، مهرناز؛ فرزاد، ولی ا...؛ شکری، امید (۱۳۸۶). تفاوت‌های جنسی در صمیمیت اجتماعی: نقش سبک‌های هویت. *مجله روانپزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ۱۳(۴)، ۳۹۳-۴۰۴.

رقیب، مایده‌سادات؛ سیادت، سیدعلی؛ حکیمی‌نیا، بهزاد؛ و احمدی، سیدجعفر (۱۳۸۹). اعتباریابی مقیاس هوش معنوی کینگ (SISRI-24) در دانشجویان دانشگاه اصفهان. *مجله دست‌آوردهای روان‌شناختی*، ۴(۱)، ۱۶۴-۱۴۱.

ریو، جان مارشال (۲۰۱۰). *انگیزش و هیجان*. ترجمه یحیی سید محمدی (۱۳۹۲). تهران: انتشارات ویرایش.

سادوک، بنیامین جیمز و سادوک، ویرجینیا آلوک (۲۰۰۷). *خلاصه روان‌پزشکی کاپلان*. ترجمه فرزین رضاعی (۱۳۹۰). تهران: انتشارات ارجمند.

شکری، امید؛ تاجیک، عزیزا...؛ دانشورپور، زهره؛ غنایی، زیبا و دستجردی، رضا (۱۳۸۶). تفاوت‌های فردی در سبک‌های هویت و بهزیستی روان‌شناختی: نقش تعهد هویت. *تازه‌های علوم شناختی*، ۹(۲)، ۳۳-۴۶.

شولتز، دوان و شولتز، سیدنی آلن (۲۰۱۰). *نظریه‌های شخصیت*. ترجمه یحیی سید محمدی (۱۳۹۲). تهران: انتشارات ویرایش.

فرید، ابراهیم (۱۳۹۳). *مدل‌سازی معادلات ساختاری در داده‌های پرسشنامه‌ای به کمک AMOS 22*. تهران: انتشارات مهرگان قلم.

فرهنگی، علی‌اکبر؛ فتاحی، مهدی؛ واثق، بهاره؛ و نرگسیان، عباس (۱۳۸۸). هوش پیش‌بینی‌کننده رهبری تحول‌آفرین: بررسی روابط میان هوش معنوی، هوش عاطفی و رهبری تحول‌آفرین. *فصلنامه علوم مدیریت ایران*، ۴(۱۵)، ۳۱-۵۷.

- قادری، هلاله؛ نبی‌زاده چیا، قسیم؛ و اسمعیلی کورانه، احمد (۱۳۹۳). سبک‌های هویت، احساس تنهایی و ترس از صمیمیت در افراد معتاد به اینترنت و افراد بهنجار. *مطالعات ملی*، ۱۵ (۴)، ۱۱۷-۱۳۶.
- کلاین، پل (۲۰۰۹). *راهنمای آسان تحلیل عاملی*. ترجمه سید جلال صدرالسادات و اصغر مینایی (۱۳۹۳). تهران: انتشارات سمت.
- لطف‌آبادی، حسین (۱۳۹۰). *روان‌شناسی رشد (۲)*. تهران: انتشارات سمت.
- مارنات، گری‌گراث (۲۰۰۳). *راهنمای سنجش روانی (جلد اول)*. ترجمه دکتر حسن پاشاشریفی و محمدرضا نیکخو (۱۳۹۰). تهران: انتشارات سخن.
- میرز، لاورنس‌اس؛ گامست، گلن؛ و گارینو، ا.جی (۲۰۰۶). *پژوهش چند متغیری کاربردی (طرح و تفسیر)*. ترجمه بلال ایزانلو، حسن پاشاشریفی، ولی ... فرزاد، سیمین دخت رضاخانی، حسن‌آبادی، حمیدرضا، و مجتبی حبیبی (۱۳۹۱). تهران: انتشارات رشد.
- هومن، حیدرعلی (۱۳۹۳). *استنباط آماری در پژوهش رفتاری*. تهران: انتشارات سمت.

لاتین

- Berzonsky, M. D. (2003). Identity style and well-being: Dose commitment matter? *An International Journal of Theory and Research*, 3(2), 131-142.
- Berzonsky, M. D. (2005). Ego identity: A personal standpoint in a postmodern word. *An International Journal of Theory and Research*, 5(2), 125-136.
- Berzonsky, M. D., & Kuk, L. S. (2005). Identity style, psychological maturity, and Academic Performance. *Personality and Individual Differences*, 39(1), 235-247.
- Buzan, T. (2001). *The power of spiritual intelligence as A warness of world and your place in it Harper Collins*. Retrieved from [http://www: en.Wikipedia.org/wiki/spiritual intelligence](http://www: en.Wikipedia.org/wiki/spiritual_intelligence).
- Frame, M. D. (2000). *The relationship component of women's identity formation within two cultures: The relation between identity and*

- general attachment in adult women*. (Doctoral Dissertation). Texas Tech University, Texas.
- Goleman, D. D. (1998). *Working with emotional intelligence*. New York: Bantam.
- Halama, P., & Strizenec, M. (2004). Spiritual, existential or both? Theoretical considerations on the nature of higher intelligences (Discussion). *Studia Psychologica*, 3(46), 239-253.
- Halama, P., & Strizenec, M. (2004). Spiritual, existential or both? Theoretical considerations on the nature of higher intelligences. *Studia Psychologica*, 43, 239-53.
- Hopkins, N., Reicher, S. D., Khan, S. S., Tewari, S., Srinivasan, N., & Stevenson, C. (2016). Explaining effervescence: Investigating the relationship between shared social identity and positive experience in crowds. *Cognition and Emotion*, 30(1), 20-32.
- Joseph, C., & Lakshmi, S. S. (2011). Spiritual intelligence at work. *Journal of Soft Skills*, 5(4), 21-30.
- Kahn, S., Zimmerman, G., Csikszentmihalyi, M., & Getzels, J. W. (2014). Relations between identity in young adulthood and intimacy at midlife. In *Applications of flow in human development and education* (pp. 327-338). Dordrecht: Springer.
- King D. B. (2008). *Rethinking claims of spiritual intelligence: A definition, model, and measure*. Ontario (CA): Trent University.
- King, D. B., & DeCicco, T. L. (2009). A viable model and self-report measure of spiritual intelligence. *International Journal of Transpersonal Studies*, 28(1), 68-85.
- Mahoney, A., Pargament, K. I., Jewell, T., Swank, A. B., Scott, E., Emery, E., & Rye, M. (1999). Marriage and the spiritual realm: The role of proximal and distal religious constructs in marital functioning. *Journal of Family Psychology*, 13(3), 321-338.
- Miller, R. S., & Lefcourt, H. M. (1982). The assessment of social intimacy. *Journal of Personality Assessment*, 46(5), 514-518.
- Philips, T. M., & Pittman, J. F. (2007). Adolescent psychological well-being by identity style. *Journal of Personality and Social Psychology*, 5, 551-558.

Seybold, K. S., & Hill, P. C. (2001). The role of religion and spirituality in mental and physical health. *Current Directions in Psychological Science*, 10(1), 21-24.

Zohar, D., & Marshal, I. (2000). *SQ: Connecting with our spiritual intelligence*. New York: Bloomsbury.